

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Stanovsko političsko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Naše stališče napram „Slomškovi zvezi“ in drugim učiteljskim društvom ter političnim klubom.

Marsikomu bo načelne debate o Deklaraciji že dovolj.

Popolnoma pravilno se povdaria, da podaja ta samo okvir in smer za delovanje organizacije, da pa je treba okviru dati tudi vsebino.

Prepričan sem, ko prestopimo k izgradnji programa, izgine marsikateri pomislek in predsodek glede nove smeri. Vendar ne bo odveč, ako še enkrat opredelimo svoje načelno stališče napram drugim učiteljskim organizacijam, društvom in klubom, bodi obstoječim, bodi takim, ki se šele osnujejo.

Ideja stanovskega edinstva, brezparteijskega, iskrenega edinstva je temeljna, vodilna misel nove smeri, z njo stoji in pada ves pokret. Ta misel pa more nafti svoji adekvatni zunanji izraz samo v enotni stanovski organizaciji za vso državo, temelječi na okrajnih učiteljskih društvih, nikdar v kaki zvezi raznih, idejno različno usmerjenih organizacij in društev. Nimamo nobene vere v aktivnost in živlensko možnost drugačne organizacije, naši bi bili njeni pisani programi še tako lep. Pri vsem svojem idealizmu motrimo situacijo povsem trezno in realno.

Organizacija, ki bi se udeleževala samo potom skupne eksekutive in ne bi vzdrževala med člani nobenih stalnih, rednih stikov, nikdar ne bi mogla vršiti one naloge, ki jo od svoje stanovske organizacije pričakujemo, najmanj pa bi bilo v njeni moči paralizirati strankarski vpliv na šolstvo, ker ne bi mogla preprečiti izkrajavanja posameznih organizacij v politične namene. Prava stanovska zavest, to je zavest odgovornosti napram stanu v celoti, brez katere ni stanovske discipline, more uspevati in rasti le samo tam, kjer prihajajo stanovski člani različnega mišljenja v medsebojni stik in se osebno spoznavajo, kar je možno samo v skupnih okrajnih učiteljskih društvih. Le tako more stanovska ljubezen postati ona tvorna sila, ki bo družila preko vseh resničnih in umetnih ovir vse stanovske člane in jih usposabljala za skupen nastop.

Ne zmanjka, ampak duhovno edinstvo stanu je naš cilj in naše prepiranje, da bo rastla aktivnost in borbenost organizacije sorazmerno z rastočo globino in jakostjo tega duhovnega edinstva. Ideja stanovskega edinstva, v srcu vsega zavednega učitelstva vedno živa, je postala naša osvobodilna ideja v času naše stanovske onemoglosti napram navali političnih sil. Ona koreninji globoko v zavesti, da ima ves stan poleg nesporno skupnih socialnih in pravnih interesov tudi skupne duhovne težnje in cilje, izhajajoče iz našega vzgojiteljskega zvanja. Zgoli vprašanje naše politične zrelosti se nam zdi, da to, kar nam je skupno, tudi skupno uspešno potom enotne organizacije zastopamo.

Lahko ima kdo s svojega vidika tehtne pomisleke proti enotni stanovski organizaciji za vse učitelstvo — potem mora zavreči tudi temeljno misel stanovskega edinstva. Neiskreno pa je govoriti o stanovskem edinstvu, istočasno pa propagirati stanovsko ločitev učitelstva na osnovi različnega političnega ali kulturnega naziranja.

Naše stališče je tako jasno, kot so iskreni in pošteni naši nameni. Ali stanovsko edinstvo na temelju duhovnega edinstva ali nazaj v staro strankarsko orientirano smer. Vse drugo je surogat, je polovičarstvo in bi bilo škoda truda in naporov. Nikakor nismo sledi za težkoče in ovire stanovskemu edinstvu, a večja kot te ovire je naša vera v zmago dobre stvari. Vemo, da je misel o stanovskem edinstvu konstruktivna misel, da prihaja nasproti težnji naših najboljših duhov na duhovnem zblizanju in strničenju vseh pozitivnih sil, da pripravila na

svoji način pot k rešitvi našega nacionalnega problema.

Nečesa smo se pri tem vedno zavedali: Stanovsko edinstvo je izvedljivo in trajno možno le, ako mu ne žrtvujemo svoje duhovne svobode, svobode vesti in svobode javnega udeleževanja. Za nobeno ceno in pod nobenim pogojem ne bi žrtvovali te svobode, ki jo rabimo v sedanjih dobrih velikih idejnih prelomovih kot vsakdanji kruh. Rabimo jo za neovirano poglobljanje v naše narodne, živlenske probleme, rabimo jo za proučevanje naših vzgojnih in šolskih problemov. Da rešimo članstvu to vsestransko duhovno svobodo, baš zato moramo stanovski program omejit na naše težnje in zahteve, ki so nam v resnici vsem skupne in sme organizacija kot obvezno in programatično proglašati le to, kar je nesporno zadeva celega stanu. To nam pa ne zabranjuje, da razpravljamo v organizaciji o vseh drugih vprašanjih, a obveznih sklepov ne moremo delati in priporočilno je, da se čimboli omejujemo na izvajanje svojega programa, ki je dovolj obsežen in velik, ter preveč ne trošimo svojih sil. Da je ta omejitev enako potrebna za enoten nastop in smoterno delovanje organizacije kot za svobodno duhovno življenje članstva, to nekateri tako težko uvidevajo in iščejo protislovja tam, kjer izvajamo samo nujne konsekvence iz postavljenega načela.

Iz našega na videz nedemokratskega stališča, da ne priznavamo poleg lastne organizacije nobene druge organizacije osnovnošolskega učitelstva, pa nujno sledi, da ne moremo in ne smemo kratiti članom pravice, da si osnujejo, ako čutijo za to notranjo potrebo, posebnih organizacij, društev in klubov za propagiranje in izvajanje onih svojih ciljev, težni in nalog, ki niso izrazito stanovska in jih skupna organizacija ne more sprejeti v svoj program. Kakor n. pr. gotovo kulturno-politične težnje. Izraza »stanovska organizacija« ne smemo zamenjivati z izrazom »učiteljska organizacija«. Točneje ko »stanovska« bi rekli »stanovskopolitična organizacija«. Ako torej ne priznavamo poleg lastne nobene druge stanovsko-politične organizacije, hočemo s tem reči, da smatramo edino svojo organizacijo kot upravičeno govoriti in nastopati v imenu celega stanu in avtoritativno tolmačiti skupne njegove interese in zahteve. To velja seve samo o stališču Deklaracije, ko podreja njena načela in za nikogar ne bodo več obstojali načelni pomisleki proti vstopu v našo organizacijo.

Popolnoma po sebi umevno pa je, da ne sme nobena druga učiteljska organizacija, nobeno društvo, noben klub, kolikar člani so obenem člani naše organizacije, zastopati načela in zahteve, ki bi bila protivna programatičnim zahtevam skupne organizacije in v kateremkoli protislovju z njimi. Tu ne more biti ugovora in diskusije. Od svojih članov moramo zahtevati absolutno disciplino. Kjerkoli in kadarkoli nastopa in se udeležuje, morajo to storiti v skladu s programom in cilji celotne organizacije in so moralno zavezani njena načela izvajati. Vsako popuščanje, vsaka prizanesljivost bi pomenjala samomor za organizacijo. Komur široka duhovna svoboda, ki jo nova smer v nasprotju s staro svojim članom dovoljuje, ne zadostuje, za tega načelni drugega izhoda, kot da izvaia konsekvence. Ako n. pr. stanovska organizacija zastopa načelo, da se pri kompetencah in imenovanjih ne smejo uveljavljati strankarski vplivi, potem je vsak organiziranec zavezan, da to načelo zagovarja in zastopa tudi v svoji stranki in da je solidaren z organizacijo, ako bi bila ta primorana protestirati proti takim vplivom. Da je absolutno ne-

moralno, nekoligialno in proti stanovski disciplini, ako kak član išče v takih zadevah pri svoji stranki protekcije (izraz je nedvoumen!), o tem je škoda izgubljati besede.

Upam, da je s temi ugotovitvami naše stališče na vse strani dovolj jasno opredeljeno in ne bo treba več o njem razpravljati. Mi se nimamo z nikomur pogajati, pa tudi ne izvajamo nobenega pritiska na nobeno stran. Hočimo svojo ravno pot in lahko čakamo. Dobra stvar ne zoreva čez noč. Verujemo v moč naše vodilne ideje in smo oreničani, da brez posebne agitacije v doglednem času nrodre.

Stališče Slomškove zveze ne more ni naimanie vplivati na naše. S stališča Deklaracije je kot stanovsko-politično organizacijo ne moremo priznavati in njeni člani ne morejo biti obenem naši člani, dokler kot taka ne likvidira in ne prizna naše organizacije kot reprezentantino celega stanu.

Da ne bo nobene najmanjše nejasnosti, moram napram očitku, da je naše stališče radi svoje ekskluzivnosti nedemokratsko in v svojih tendencah centralistično,* še sledeče ugotoviti: Ko bi ne bilo drugih, se moramo že iz zgolj realno-političnih razlogov zavzeti za enotno organizacijo vsega učitelstva v državi. Vsi učitelji smo državni nameščenci, skupen nam je gospodar, skupno se nam reže kruh in skupno se odloča naša usoda. To so dejstva, s katerimi mora realna stanovska politika računati. Danes na imamo edino državno organizacijo osnovnošolskega učitelstva v UJU, ki združuje tudi pretežno večino vseh stanovskih članov v svojem okrilju. Po

* Glej »Slovenski učitelj« štev. 2. I. 1926.

Disciplinska komisija deluje.

(Dopis iz marib. oblasti)

Komisija za disciplinarne zadeve učitelstva v mariborski oblasti deluje zadnji čas prav marljivo. Ta korak in to delo moramo v interesu šolstva in našega stanu le pozdravljati in odobravati. Zakaj v prevratni dobi je bilo toliko nujnejšega in važnejšega dela, da so se disciplinarne zadeve samo kopičile in kopičile ter se je obravnavanje odlagalo na poznejši ugodnejši čas. Ravno to odlaganje in zavlačevanje pa je rodilo zlo šoli in učitelstvu. Zakaj marsikdo je mislil, da je tudi v tem oziru docela svoboden in dela kar hoče. To je zapeljalo zlasti mnogo mlajših tovarišev in tovarišic do prestopkov in pregreškov, katerim bi se bil marsikdo izogibal, če bi bil imel zavest, da bo moral dati odgovor na pristojnem mestu in bode trpel moralno in zmotno škodo. Zato pa so se disciplinarni slučaji kopičili in množili tako, da dosežajo precej visoko število, katero bode dalo še mnogo posla komisiji in če boide v tem tempu naprej, traia lahko še leta, predno se rešijo samo stari slučaji. Kje so pa še novi!

Nam sicer ni znano, kakšnega prinčipa se drži disciplinska komisija pri svojem postopku: ali časovnega, kedaj so nastali posamezni slučaji, ali na kvalitativnega, da rešuje posamezne slučaje na obtežljivosti prestopka ali pregreška. Vendar pa bi opozorili pri tem na neko okolnost.

intencijah njenih ustanoviteljev in no voliti ogromne večine članstva naj bi to bila organizacija vsega učitelstva v državi, kar je izraženo tudi v pravilih. Zato jo smatramo kot svojo pravo in edino stanovsko organizacijo in želimo, da vstopijo vanjo vsi slovenski in hrvaški učitelji, ki še stois danes izven nje. Zato tudi naša resna volja, da odstranimo vse ovire za njih vstop. Ako kdo govori o centralističnih tendencah, potem se more to nanašati le na notranji ustroj organizacije, iz tega pa ne moremo napraviti načelnega vprašanja, ker je članstvu dana prilika, da svoje želje uveljavljuje in pravila spremeni.

Končno še eno besedo o političnih klubih učiteljev, ki so člani naše organizacije. Kakor je vsakemu članu svobodno, da je član katerekoli stranke, tako tudi ne more biti enakomislečim zabranjeno, da se združujejo v klube. Glede stanovske discipline velja seve za klub v celoti isto, kot za posameznega člana. Sicer pa moramo smatrati politične klube kot interno zadevo stranke, ker je to njena stvar, ako hoče svoje pristaje grupirati po stanovih. Gotovo ima tak klub vanjo pomen le, ako vstopijo vanj najboljši njeni somišljeniki. V tem oziru se krije naš stanovski interes z interesom vsake stranke, ker baš v najboljših naših članih je stanovska zavest najživejša in oni bodo načela in zahteve stanovske organizacije tudi v stranki odločno zastopali, kar tei gotovo ne bo v kvar. Tesni strankari med nami pa so s svojim vplivom tudi stranko zavežali na kriv pota in nič si ne prikrivamo, da so bili ti mnogo krivi raznih presekuacij in krivic, ki so se učiteljem drugega mišljenja prizadiale in ki so koncem koncev vedno vladajoči stranki sami največ škodili.

Rudolf Mencin.

Spomenica Izvršnega Odbora UJU ministru prosvete g. St. Radiću.

Gospodinu, Ministru Prosvete.

Izvršni Odbor Jugoslovenskog Učiteljskog Udruženja, odzivajući se raspoloženjima učitelstva, uzima slobodu, da Gospodina Ministra upozna sa dva pitanja, koja u ovaj mah interesuju sve učitelstvo naše Kraljevine.

I.

Penzionišući učitelje i učiteljice po navršetku 32. godine službe Ministarstvo Prosvete im je na osnovu čl. 33. Zakona o Narodnim školama, stalno određivalo, uz pun iznos dotadanje plate, i povišicu u 15 %. Medutim članom 31. Zakona o ci-